

सर्वांशाठी भक्तीचा खेळ

खेळ मांडीयेला वाळवंटी घाई ।

नाचती वैष्णव भाई रे ॥ - संत तुकोबाराय

अस्पृश्यांना मंदिरात येण्यास बंदी होती. संत नामदेव आणि संत ज्ञानेश्वरांनी भक्तीचा खेळ चंद्रभागेच्या वाळवंटात मांडला. सर्वजण भक्तीच्या खेळात सामील झाले.

क्रोध अभिमान केला पावटणी ।
वर्ण अभिमान विसरली याति ।

एक एका लागतील पायी रे ॥
एक एका लोटांगण जाती ॥

क्रोध, अभिमान यांना पायदळी तुडवून, जाती-वर्णाचा अहंकार विसरून सर्वजण एकमेकांच्या पाया पडू लागले.

संतांनी अस्पृश्यांसहित सर्वांना 'माऊली' बनवले.

संतांचा समतेचा विचार

प्रत्येक मनुष्यात ईश्वराचा अंश आहे.
त्यामुळे जन्मावरून होणारा भेदभाव चुकीचा आहे.

विष्णुमय जग वैष्णवांचा धर्म ।
भेदाभेद भ्रम अमंगळ ॥

- संत तुकोबाराय

या रे या रे लाहान थोर । याति भलते नारीनर ॥
करावा विचार । न लगे चिंता कोणासी ॥

- संत तुकोबाराय

वारकरी संतांनी लहान-मोठे, स्त्री-पुरुष सगळ्यांना सामील करून घेतले. इथे विचार करावा लागत नाही. चिंता करावी लागत नाही.

संत स्त्रिया

स्त्रिया स्वातंत्र्याच्या लायकीच्या नाहीत, त्या पायातली वहाण आहेत.
हे कर्मठ विचार वारकरी संप्रदायाने नाकारले.

वारकरी संत परंपरेत
स्त्रियांना पुरुषांच्या
बरोबरीने सन्मान मिळाला
आणि जनाबाई, सोयराबाई,
मुक्ताबाई अशा अनेक स्त्रिया
संत पदापर्यंत पोहोचल्या.

वेश्येची मुलगी कान्होपात्रा
देखील संत झाली.

डोईचा पदर आला खांद्यावरी ।
भरल्या बाजारी जाईन मी ॥
हाती घेईन टाळ खांद्यावरी वीणा ।
आता मज मना कोण करी ॥

- संत जनाबाई

संत नामदेव
महाराष्ट्राबाहेर गेल्यावर
वारकरी संप्रदायाची धुरा
संत जनाबाईनी सांभाळली.

सर्व धर्म समभाव

वारकरी संप्रदाय सर्व धर्मांना सामावून घेतो.

यातायाति धर्म नाही विष्णुदासा ।
निर्णय हा ऐसा वेदशास्त्री ॥

- संत तुकोबाराय

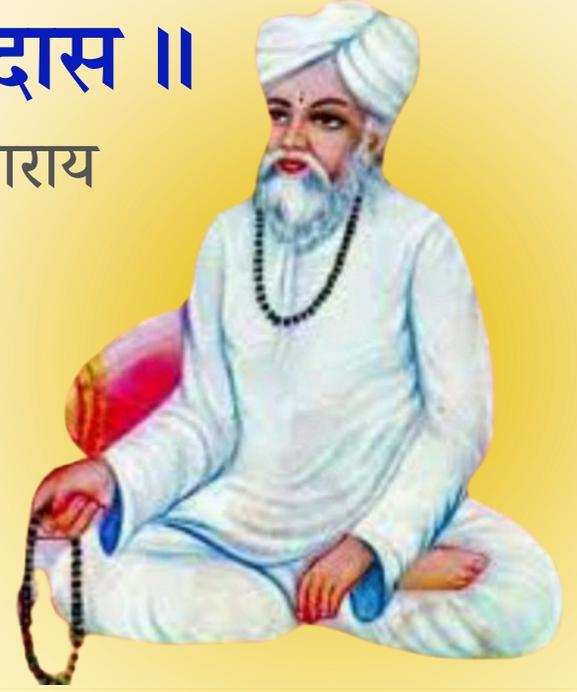
वैष्णवांना कोणतीही जात वा धर्म नसतो
असा वेद शास्त्रांचा निर्णय आहे.

कबीर मोमीन लतिफ मुसलमान ।
सेना न्हावी जाण विष्णुदास ॥

- संत तुकोबाराय

वारकरी संप्रदायात कबीर,
शेख महंमद, लतीफशाह
हे संत पदापर्यंत पोहोचले. तसेच
शेकडो मुस्लिम वारकरी सत्पुरुष
होऊन गेले.

संत तुकोबांच्या पालखीचा पहिला विसावा कुठे असतो?

हजरत सय्यद
अनगडशहा बाबांच्या
दर्यावर.

भागवत धर्माची शिकवण

वारकरी संप्रदाय सर्वसमावेशक असल्यामुळेच साडेसातशेहून अधिक वर्षे टिकून आहे.

वारकरी संप्रदायालाच भागवत धर्म म्हटले जाते. ज्याच्या मनात इतरांविषयी दया, क्षमा, शांती आहे तोच भागवत.

आज समाजात जातीय-धार्मिक द्वेष, हिंसा वाढलेली दिसते. सर्वसामान्य माणूस जगण्याच्या मूलभूत प्रश्नांनी बेजार झालेला दिसतो. अशा काळात वारकरी संप्रदायाचे समता-बंधुतेचे मूळ विचारच समाजाला तारू शकतात.

ते विचार समजून घेऊन लोकांपर्यंत पोहोचवण्याची जबाबदारी आपल्या प्रत्येकाची आहे. तेव्हाच वारकरी संतांना अभिप्रेत समाज निर्माण होईल.

आम्हां सापडले वर्म । करू भागवत धर्म ।।

अंधश्रद्धा-चमत्कार नाकारले

कपट काही एक । नेणे भुलवायचे लोक ॥
दाऊ नेणे जडीबुटी । चमत्कार उठाउठी ॥

- संत तुकोबाराय

लोकांना भुलवायचं कोणतंही कपट मला माहित नाही. मला कोणतीही जडीबुटी माहित नाही वा चमत्कारांची उठाठेव मी करत नाही.

नवसे कन्या पुत्र होती । तरी का करणे लागे पती ॥

- संत तुकोबाराय

नवस करून जर
मुलं होणार
असतील तर
नवरा करण्याची
गरजच काय?

सांगो जाणती शकुन । भूत भविष्य वर्तमान ॥
त्यांचा आम्हांसी कंटाळा । पाहो नावडती डोळां ॥

- संत तुकोबाराय

आपल्याला शकुन-अपशकुन, भूत-भविष्य कळते
असं म्हणणाऱ्या लोकांकडे प्रत्यक्षात कोणतेही सामर्थ्य नसते.